

Przedmiotowy system oceniania z języka polskiego w Zespole Szkół w Jeżowie – klasy licealne i klasy technikum

1. Na lekcjach uwzględniane są następujące formy aktywności ucznia, wiedzy i umiejętności przedmiotowych, które podlegają ocenie:

- prace klasowe: z zakresu rozumienia czytanego tekstu i rozprawki
- sprawdziany (kartkówki) z lektur,
- sprawdziany z epoki literackiej (po jej omówieniu),
- sprawdziany gramatyczne, językowe,
- kartkówki (15-minutowe z trzech ostatnich lekcji),
- odpowiedzi ustne,
- aktywność na lekcji (plusy zapisywane w zeszytach, które sumują się w oceny),
- praca w grupie i praca indywidualna na lekcji,
- zadania dodatkowe, np. prace długoterminowe, projekty,
- prace domowe,
- próbne egzaminy maturalne,
- umiejętności recytatorskie,
- prowadzenie zeszytu,
- związane z przedmiotem formy pozalekcyjnej działalności na polu naukowym i artystycznym (występy, praca przy redagowaniu gazetki szkolnej, występy konkursowe, udział w szkolnych akademiach i uroczystościach) – ocena taka jest możliwa raz w semestrze.

2. Przy ocenianiu sprawdzianów i prac klasowych w zakresie wiadomości oraz umiejętności na poziomie podstawowym i rozszerzonym stosuje się procentowy przelicznik:

celujący: 95-100%

bardzo dobry: 82-94%

dobry: 66-81%

dostateczny: 50-65%

dopuszczający: 30-49%

niedostateczny: 0-29%

3. Otrzymane oceny mają różną skalę wartości:

I. Prace klasowe, testy, sprawdziany, próbne egzaminy maturalne.

II. Kartkówki, odpowiedzi ustne, praca na lekcji.

III. Prace długoterminowe, zadania domowe, prezentacje ustne, aktywność, praca w grupach, recytacje i inne.

4. Sposoby dokumentowania osiągnięć uczniów:

- oceny osiągnięć uczniów są na bieżąco odnotowane w dzienniku lekcyjnym (dzienniku elektronicznym),
- nauczyciel gromadzi prace kontrolne, które na życzenie są udostępniane do wglądu uczniowi i jego rodzicom.

5. Ocenianie uczniów z opiniami z poradni:

Przedmiotowy system oceniania z języka polskiego uwzględnia zalecenia poradni pedagogiczno-psychologicznej dla uczniów z dysfunkcjami. Nauczyciel dopasowuje PSO do indywidualnych potrzeb ucznia, np. zwalnia go z pamięciowego opanowywania tekstu, wydłużony zostaje czas pisania prac przez ucznia, dostaje on możliwość korzystania ze słownika ortograficznego podczas pisania prac pisemnych, w jego pracach oceniana jest zawartość merytoryczna, a nie zawartość błędów.

6. Omówienie i poprawa prac klasowych odbywa się na jednej godzinie lekcyjnej, w terminie do trzech tygodni od ich przeprowadzenia.

7. Kryteria oceniania osiągnięć ucznia według podziału na poszczególne oceny:

Na ocenę dopuszczającą uczeń potrafi:

- przyporządkować epoce nazwiska pisarzy wskazanych w podstawie programowej oraz

wymienić ich dzieła,

- przyporządkować autorowi/autorom tytuły utworów literackich wskazanych w podstawie programowej, utworom zaś głównych bohaterów,
- określić przybliżone ramy chronologiczne epoki literackiej,
- objaśnić znaczenie nazw epok literackich,
- odróżnić od siebie tekst liryczny, epicki i dramatyczny,
- wskazać podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich,
- nazwać najważniejsze hasła programowe, prądy umysłowe i filozoficzne oraz kierunki artystyczne omawianych epok; wskazać ich cechy,
- wskazać w dziełach literackich wymienionych w podstawie programowej realizację poszczególnych haseł i prądów,
- streścić główne wątki utworów wskazanych w podstawie programowej,
- scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów epickich i dramatycznych wskazanych w podstawie programowej,
- rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich danych epok,
- zanalizować utwory wskazane w podstawie programowej, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu takie jak: podmiot, adresat liryczny, narrator, świat przedstawiony i posługując się podstawową terminologią teoretycznoliteracką,
- określić tematykę utworów literackich wskazanych w podstawie programowej,
- wskazać w tekście literackim najważniejsze środki językowe służące przekonywaniu,
- objaśnić istotę intencji komunikacyjnej,
- rozpoznać intencję komunikacyjną wyrażoną wprost w tekście nieliterackim (w wypowiedziach potocznych),
- sformułować najważniejsze zasady etykiety językowej,
- odtworzyć informacje sformułowane wprost,
- odtworzyć sens fragmentów (zdań, grup zdań, akapitów),
- wyodrębnić główną myśl całego tekstu,
- posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie,
- wypowiadać się na zadany temat w sposób świadczący o zrozumieniu tematu,
- wybrać teksty literackie służące realizacji wybranego tematu,
- odnieść się w wypowiedzi do tekstów literackich,
- samodzielnie prowadzić zeszyt przedmiotowy,
- zrealizować przynajmniej połowę obowiązkowych zadań klasowych i domowych przewidzianych przez nauczyciela.

Uczeń dysponuje wiedzą i umiejętnościami w zakresie podstawy programowej, ale robi to w sposób bierny – przy rozwiązywaniu problemów potrzebuje on pomocy nauczyciela.

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto potrafi:

- wskazać podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich,
- powiązać fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi,
- rozpoznać cechy charakterystyczne epoki literackiej,
- zinterpretować metaforyczne tytuły i podtytuły utworów,
- opisać motywy i tematy literackie odwołując się do omówionych utworów, np.: miłość, natura, wędrówka (pielgrzymka), tęsknota za ojczyzną, relacje człowieka z Bogiem, bunt, koncepcja odzyskania niepodległości, obraz i ocena polskiego społeczeństwa (charakterystyka klas społecznych), rewolucja,
- scharakteryzować wzorce osobowe i postawy bohaterów, odwołując się do omówionych utworów literackich,
- scharakteryzować wizję świata i człowieka w poszczególnych epokach literackich,
- wykorzystać podstawowe konteksty do analizy i interpretacji utworów literackich (np. kontekst biograficzny lub historyczny),
- określić tematykę wszystkich omawianych utworów literackich,
- określić funkcję środków językowych w tekście retorycznym,

- wskazać kilka charakterystycznych cech języka wybranej grupy językowej (np. młodzieży), dostrzegając jego swoistość w stosunku do odmiany ogólnej,
- rozpoznać w wypowiedziach bohaterów literackich intencję komunikacyjną wyrażoną wprost oraz nie wprost,
- sformułować tezę tekstu lub fragmenty tekstu,
- podać argumenty na rzecz tezy,
- odróżnić argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy,
- rozpoznać relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami tekstu),
- oddzielić informacje od opinii,
- wskazać przyczynę i skutki,
- formułować wnioski interpretacyjne oparte na samodzielnej analizie tekstu,
- posługiwać się cytatami w funkcji argumentacyjnej,
- posługiwać się ogólnie poprawną polszczyzną (fleksja, leksyka, frazeologia, składnia),
- zabrać głos w dyskusji,
- wykonać bez pomocy nauczyciela większość zadań realizowanych na zajęciach.

Uczeń dysponuje minimalną wiedzą oraz umiejętnościami zawartymi w podstawie programowej i potrafi je poprawnie wykorzystywać.

Na ocenę dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto potrafi:

- wskazać związki między literaturą a historią, kulturą, sztuką i filozofią omawianych epok,
- wymienić głównych twórców kultury (nauki, sztuki, filozofii) omawianych epok i ich dzieła,
- porównać wzorce osobowe, kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w danych epokach literackich,
- rozpoznać fonetyczne, leksykalne, składniowe i semantyczne środki artystycznego wyrazu w tekstach literackich oraz określić ich funkcje,
- wskazać dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonać analizy typowego dla epoki i autora utworu literackiego,
- określić przynależność utworu lirycznego do określonego typu liryki,
- scharakteryzować program ideowy i artystyczny poszczególnych epok,
- ocenić postawy bohaterów literackich,
- rozpoznać i nazwać sposób argumentacji zastosowany w dyskusji,
- wskazać najważniejsze cechy, zarówno leksykalne jak i składniowe, tekstów publicystycznych, potocznych i naukowych (popularnonaukowych),
- rozpoznać i określić typ nadawcy i adresata tekstu,
- rozpoznać charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu,
- nazwać środki językowe i określić ich funkcje w tekście,
- wskazać cechy gatunkowe tekstu,
- selekcjonować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu,
- posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą,
- sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu,
- podsumować rozważania (uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu),
- posługiwać się poprawną polszczyzną (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni),
- przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji,
- zająć i uzasadnić swoje stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu, lub wiedzy o epoce,
- aktywnie uczestniczyć w większości lekcji.

Uczeń opanował większość wiedzy oraz umiejętności zawartych w podstawie programowej i w sposób poprawny się nimi posługuje.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto potrafi:

- omówić przemiany gatunkowe,
- wskazać i opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich,
- porównać sposoby realizacji tego samego motywu (toposu) w różnych tekstach literackich,

- zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście (np. filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym),
  - dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegle terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką,
  - rozpoznawać przenośne znaczenia (metaforyczne, symboliczne, paraboliczne, alegoryczne),
  - dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki, ze wskazaniem funkcji środków wyrazu specyficznych dla danej dziedziny,
  - rozpoznać elementy różnych wzorców stylistycznych,
  - określić funkcje środków poetyckich w kreowaniu świata w tekście literackim,
  - zastosować wszelkie wymienione wyżej umiejętności w zakresie analizy tekstów naukowych i filozoficznych,
  - podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu,
  - skutecznie unikać szablonów i schematów językowych,
  - posługiwać się bogatym słownictwem i bogatą składnią,
  - samodzielnie gromadzić, porządkować i wykorzystywać w wypowiedziach ustnych i pisemnych materiały z różnych źródeł dotyczące literatury, filmu i innych dziedzin sztuki.
- Uczeń opanował w pełni wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej i sprawnie, poprawnie oraz kreatywnie się nimi posługuje.*

Na ocenę celującą uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- posiada wiadomości i umiejętności wykraczające poza program nauczania,
- swobodnie posługuje się zdobytymi do tej pory wiadomościami,
- dba o samodzielny i twórczy rozwój swoich uzdolnień lub osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach.

8. Kryteria oceniania prac pisemnych:

a) celujący:

- materiał literacki wykraczający poza podstawę programową,
- celna selekcja materiału,
- śmiałość, samodzielność myślenia świadcząca o dużej sprawności intelektualnej,
- wykazanie się znajomością kontekstów kulturowych,
- sprawność merytoryczna,
- oryginalna kompozycja pracy, funkcjonowanie podporządkowana założeniom zadania,
- umiejętne wplatanie cytatów,
- estetyka układu zewnętrznego uwidoczniła w akapitach,
- styl jasny, barwny, swobodny, funkcjonalny, indywidualny o walorach literackich,
- wysoka sprawność językowa,
- poprawność gramatyczna, składniowa oraz świadome posługiwanie się interpunkcją,
- bogactwo słownictwa,
- świadome i trafne stosowanie terminów,

b) bardzo dobry:

- pogłębiona interpretacja właściwie dobranych utworów, samodzielność sądów,
- dojrzałość interpretacji i spojrzenia,
- trafne ujęcie tematu, logiczny wywód,
- poprawność merytoryczna,
- przemyślana kompozycja,
- spójność logiczna, przejrzystość,
- umiejętne wplatanie cytatów,
- estetyka układu zewnętrznego uwidoczniła w akapitach,
- styl jasny, funkcjonalny, swobodny,
- wysoka sprawność językowa,
- trafne stosowanie terminów,
- bogactwo słownictwa,
- poprawność gramatyczna, składniowa, ortograficzna oraz interpunkcyjna,

c) dobry:

- właściwy wybór materiału literackiego,
- właściwy komentarz,
- odwoływanie się do tekstów przy formułowaniu sądów,
- samodzielność wnioskowania,
- poprawne ujęcie tematu, logiczny wywód,
- poprawność merytoryczna,
- poprawna kompozycja, estetyka uwidocznioma w akapitach,
- właściwe proporcje między poszczególnymi częściami pracy,
- umiejętność wplatanie cytatów,
- praca czytelna, przejrzysta,
- styl poprawny,
- sprawność językowa,
- właściwa składnia z zastosowaniem poprawnej interpunkcji,

d) dostateczny:

- sporządzanie plany wypowiedzi,
- właściwy dobór materiału literackiego,
- dopuszczalne uproszczenia,
- odwoływanie się do tekstów przy formułowaniu sądów,
- poprawne ujęcie tematu dopuszczające drobne błędy rzeczowe,
- dopuszczalna niespójność pewnych fragmentów pracy przy zachowaniu myśli przewodniej,
- praca czytelna,
- zastosowanie czytelnego podziału akapitowego,
- styl poprawny,
- sprawność językowa,
- nieliczne błędy składniowe i interpunkcyjne, dopuszczalne nieliczne błędy ortograficzne,

e) dopuszczający:

- dobór materiału literackiego właściwy, ale ubogi komentarz,
- dobór materiału przynajmniej częściowo zgodny z tematem,
- sądy stereotypowe z odwołaniem się do tekstów literackich,
- dopuszczalne błędy rzeczowe,
- pismo nieutrudniające zrozumienia tekstu,
- streszczenie utworów zamiast analizy i interpretacji,
- błędy kompozycyjne (np. brak proporcji między poszczególnymi elementami prac, brak logicznej spójności tekstu, brak wstępu lub/i zakończenia),
- błędy stylistyczne, składniowe, frazeologiczne, fleksyjne, interpunkcyjne i ortograficzne,
- komunikatywny język,

f) niedostateczny:

praca nie spełnia powyższych kryteriów.

9. Kryteria oceniania odpowiedzi ustnej:

- celujący: pełna, niezbędna i erudycyjna odpowiedź zawierająca treści ponadprogramowe, dalsze wymogi – jak na ocenę bardzo dobrą,
- bardzo dobry: pełna, bezbłędna odpowiedź pod względem merytorycznym, trójdzielna kompozycja wypowiedzi, dojrzałość sądów, pod względem językowym wypowiedź swobodna, sprawna językowo i z bogatym słownictwem,
- dobry: odpowiedź poprawna i spójna logicznie, dopuszczalne usterki merytoryczne, widoczna próba samodzielnego formułowania wniosków i ocen, styl poprawny, dopasowany do sytuacji danej wypowiedzi, dopuszczalne drobne błędy językowe,
- dostateczny: powierzchowna odpowiedź, dopuszczalne nieliczne błędy rzeczowe, dopuszczalne zakłócenia w kompozycji i spójności wypowiedzi, odtwórcze myślenie i wnioskowanie, styl ogólnie poprawny, błędy językowe, dopuszczalna pomoc nauczyciela,

e) dopuszczający: nieporadne formułowanie odpowiedzi, brak spójności, chaotyczność, błędy językowe, ubogie słownictwo przy zachowaniu komunikatywności języka wypowiedzi,
f) niedostateczny: wypowiedź nie spełnia danych kryteriów.

10. Formy sprawdzania wiadomości uczniów:

a) formy odpowiedzi ustnej:

- co najmniej 1 ocena w semestrze z zakresu programu nauczania – wypowiedź na środku klasy w przypadku materiału omówionego na lekcjach poprzednich, w ławce w przypadku nowego materiału, omawiania lektury,
- różne formy aktywności (np. referat, twórczość samodzielna, udział w dyskusji lekcyjnej, recytacja itp.),
- odpowiedź z lektury, aktywność przy omawianiu lekturowych dzieł objętych programem

b) formy odpowiedzi pisemnej:

- 2 prace pisemne typu pracy klasowej (czytanie ze zrozumieniem, rozprawka) w semestrze,
- co najmniej 2 sprawdziany z zakresu historii literatury, teorii literatury lub nauki o języku w semestrze,
- co najmniej jedna dłuższa praca domowa w dowolnej formie.

Klasyfikacja z języka polskiego przeprowadzana jest zgodnie z ustaleniami WSO.

Minimalna ilość ocen z języka polskiego równa się sumie godzin lekcyjnych w tygodniu +2.

Ilość zwolnień z racji nieprzygotowania w ciągu roku odpowiada ilości godzin przedmiotu (przy podziale na semestry dzieli się ona na pół z wyjątkiem klasy maturalnej, w której większa ilość zwolnień przysługuje w semestrze I).